

РОЛЯТА НА ИНСТИТУЦИИТЕ ЗА СОЦИАЛНАТА И ЕТНИЧЕСКАТА ИНТЕГРАЦИЯ НА НАСЕЛЕНИЕТО НА СЕЛО МЕЧКА, ПЛЕВЕНСКО

Марта Сугарева
Васил Ковачев

Село Мечка, Плевенско, стана печално известно напоследък от телевизионни предавания и репортажи (на Милен Цветков, Мартин Карбовски и др.), показващи ромското насилие, извършвано върху беззащитни българи – самотни стари хора, станали жертви на обири по къщите, включващи и физическо насилие. В селото почти няма къща, в която да не са „влизали”. Сутрин хората обичайно си разказват и коментират зловещи случки от изминалата нощ, всяка приготвят някакво оръжие, за да го имат под ръка, а нощем се ослушват дали лаят кучетата?...

Всеки човек, който посети това село, започва да си задава въпроси: Как е възможно такова беззаконие и такъв произвол в една държава членка на Европейския съюз? Какви са социалните механизми, които са довели до тази плачевна ситуация и как би могла тя да се „поправи”?

Екип от двама изследователи – ст. н. с. Марта Сугарева и Васил Ковачев – от Центъра за изследване на населението извършиха предварително проучване на **ролята на институциите за социалната интеграция на населението** в това село, по-точно – за преодоляване на конфликтната и напрегнатата атмосфера по повод на споменатите обири, – често придружени и с насилие. Тази атмосфера изцяло е разрушила мостовите на доверие между двете основни етнически групи в селото. Първоначалната хипотеза, че обирите и насилието са насочени единствено и само от страна на ромите към българите в това село, не се потвърди. В процеса на изследването се оказа, че съществуват много други аспекти на насилие, произвол и нехайство, в които се проявяват интересите и мотивите на много други категории от населението, различни от етническите групи. В сложната система от фактори и взаимни зависимости между тях очевидно централно място имат институциите, към чието изследване бяхме насочени.¹

Тук ще направим опит да представим изследването и да систематизираме основните резултати и изводи, до които е достигнал екипът до този момент.

¹ Авторите изказват благодарност на ст.н.с. д-р Илона Томова за ценните съвети и напътствия при подготовката и провеждане на проучването; благодарност дължим и на Центъра за изследване на населението при БАН за оказаната финансова и морална подкрепа за теренното изследване.

Предпоставки и хипотези на изследването

Обща информация

Село Мечка е разположено в средната част на Дунавската равнина между реките Вит и Осъм. Типичният за тази част хълмист пейзаж го разделя на два срещуположни склона от хълмовете. Административно се причислява в община Плевен, на 20 км. на север от град Плевен, намира се от двете страни на шосето за гр. Никопол и Белене. В края на 2001 г. населението е 921 души, като мъжете са с 3-ма повече от жените. През 2001 г. са родени 6 деца, но е сключен само един брак, а починалите са 16. Механичният прираст е положителен – 5 души. През 2002 г. населението намалява на 888 души и то е предимно за сметка на жените, които са с 18 по-малко. През 2003 г. се регистрира механичен прираст от 53 души, а родените деца за годината са 17, от които 10 момичета и 7 момчета.

Старите хора в селото разказват как са живели в миналото. Едно отдалечено минало, за което те си спомнят с носталгия... Било е преди 60-70 години, т. е. около и след Втората световна война. Били са бедни, но са работили здраво, построили са хубави къщи, родили са и са отгледали здрави деца, има вече внуци и правнуци, много от които са постигнали високо образование и просперитет. Тези стари хора познават природата, земеделието и животните. Почти всички от „старите” жители на с. Мечка се занимават със зеленчукопроизводство, овощарство, лозарство, отглеждат прекрасни цветя в дворовете си, а някои (все по-малко) продължават да гледат и добитък.

Р. – 87-годишна – отглежда в двора си домати, чушки, грозде, ягоди, цветя – какво ли не! Сама си прави разсад. В двора ѝ, който е 2 дка, „няма една тревичка”, пред къщата ѝ цъфтят прекрасни цветя. Отделно работи на полето, помага на своите съседи – дава им разсад, помага на болни съседи. „Не се спира!” Не знае какво е болест, казва, че никога не е взимала лекарства, нито е давала да ѝ правят инжекции. Чуди се как по-млади от нея пият „по една шепа лекарства”...

Обирите, характерни за село Мечка, не са подминали и нейната къща. Миналата година влезли през нощта, когато е спяла, задигнали от избата ѝ буркани със зимнина и медни съдове. Тази зима влезли маскирани през нощта в къщата ѝ, когато е спяла, но срещнали дъщеря ѝ – тя успяла да ги прогони. Р. обича да гледа селскостопански животни – кокошки, кози – всичко, обаче отдавна не гледа, защото...ги крадат. Има едно куче и една котка – това е!

Въпреки настоятелните молби на дъщерите и близките ѝ да се прибере при тях – в града, тя не иска да се отдели от своята къща и своето село. Макар и трудно, преживяла е стреса от обирите и нощните „гости” и продължава да спи сама в къщата си, така както правят много други възрастни хора в селото. Тя обича двора си, растенията си, да помага на съседите и да посреща гости, да ги гощава с всичко, с което плодородната земя я дарява, да разказва спомени и забавни случки, да създава веселие и радост край себе си. Шегува се, че „един път се мре”, но в тези шегии и в сравненията, които прави със споконствието, царяло по-рано в селото, прозира голяма болка и тъга.